

Dzieciaki, które wykrywają bzdury i dorośli, których to wkurza

Autor tekstu: **Ben Goldacre**

Tłumaczenie: **Katarzyna Kulma**

Brain Gym to program szkolny, o którym piszę od 2003 roku (<http://www.badscience.net/2011/06/2003/06/work-out-your-mind/>). Składa się on z ciągu wyszukanych ruchów ciała ze śmiesznymi pseudonaukowymi uzasadnieniami: kręcisz głową wte i wewte, bo to doprowadzi więcej krwi do twoich płatów czołowych dla jaśniejszego myślenia; wyginasz razem palce by polepszyć przepływ nienazwanej „energii”; należy pić mnóstwo wody, bo „przetworzona żywność” – cytuję tutaj *Podręcznik dla Nauczycieli Brain Gym* – „nie zawiera wody”. Płacisz setki tysięcy funtów (<http://www.davidcolarusso.com/blog/?p=48>) za Brain Gym, i funkcjonuje on w setkach szkół państwowych (<http://www.google.co.uk/search?q=%22brain+gym%22+in+uk>) na terenie Wielkiej Brytanii.

W tym tygodniu otrzymałem emaila od nauczyciela przyrody i 13-letniej uczennicy. Oboje pozostaną anonimowi. Owa uczennica napisała artykuł do gazetki szkolnej wyjaśniający dlaczego [Brain Gym] to nonsens: artykuł był pełen szacunku, jasny i oparty na faktach. Ale szkoła zdecydowała, że nie można go opublikować, bo obraziłby to nauczycieli szkoły podstawowej, gdzie stosuje się tę metodę.

Cóż, to jest głupie, a może nawet złośliwe. Ale bardziej interesujące jest to, jak często dzieci są w stanie rozpoznać kompletne bzdury i jak często dorośli chcą je wtedy uciszyć.

Emily Rosa (http://en.wikipedia.org/wiki/Emily_Rosa) jest najmłodszą osobą, która kiedykolwiek opublikowała artykuł naukowy (<http://jama.ama-assn.org/content/279/13/1005.full>) w JAMA (http://en.wikipedia.org/wiki/Journal_of_the_American_Medical_Association), jednym z najbardziej prestiżowych magazynów medycznych na świecie. W wieku 9 lat zobaczyła program telewizyjny o pielęgniarkach, które praktykują „Dotyk Terapeutyczny”, twierdząc, że są w stanie wykryć i zmienić „ludzkie pole energetyczne” poprzez zawieszenie dłoni nad głową pacjenta.

Na rzecz projektu szkolnego Rosa zaprojektowała i przeprowadziła eksperyment by sprawdzić, czy [pielęgniarki] faktycznie były w stanie wykryć to „pole”. Dwudziestu jeden doświadczonych specjalistów położyło swoje dłonie na stole, za ekranem. Rosa rzucała monetą, unosiła rękę nad, odpowiednio, prawą lub lewą dłońią terapeuty i czekała na ich opinię która to była ręka: terapeuci okazali się nie bardziej skuteczni niż przypadek, a 280 takich prób dostarczyło wystarczającej mocy statystycznej by wykazać, że ich roszczenia to lipa.

Specjaliści od Terapeutycznego Dotyku, niektórzy nawet na akademickich posadach, byli głęboko niepokieszeni (http://en.wikipedia.org/wiki/Emily_Rosa#Critics): głośno narzekali, że JAMA popełniła błąd publikując te badania.

Blżej naszego podwórka jest Rhys Morgan (<http://www.guardian.co.uk/science/2010/sep/15/miracle-mineral-solutions-mms-bleach>), chłopiec z Chorobą Crohna. W zeszłym roku czatując na www.crohnsforum.com (<http://www.crohnsforum.com/>), zobaczył ludzi polecających „Cudowne Mineralne Rozwiązanie”, które okazało się przemysłowym wybielaczem, sprzedawanym wraz z mroczną teorią spiskową o rzekomej skuteczności w leczeniu AIDS, raka i tak dalej. Ten 15-latek był jak najbardziej w stanie przeanalizować dane, odnajdując oficjalne dokumenty (<http://www.fda.gov/Safety/MedWatch/SafetyInformation/SafetyAlertsforHumanMedicalProducts/ucm220756.htm>) i wyjaśnić dlaczego ten produkt jest niebezpieczny. Dorośli go uciszyli. Od kiedy jego historia pojawiła się na One Show (<http://www.youtube.com/watch?v=R0yUYOz62wk>) [BBC1], za sprawą Głównego Inspektora Medycznego w Walii, Agencja do spraw Standardów Żywności [the Food Standards Agency] oraz Standardów Handlu wzięły się ostro do roboty.

Ludzie robią co w ich mocy by nauka była bardziej przystępna i dostępna, ale gazety dają nam na tacy jedną odpowiedź tygodniowo, z całą lawiną pouczeń o tym co jest dla nas dobre a co nie. Lekarstwem jest wiedza o metodzie naukowej (<http://www.jameslindlibrary.org/testing-treatments.html>). Gdyby każda szkoła nauczała jej podstaw: losowe i ślepe próby, badania kohorty oraz dlaczego systematyczny przegląd artykułów naukowych w danej dziedzinie jest lepszy od „wybierania wisienek”, to jest korzystnych dla ciebie wyników badań – pomogłoby to nam wszystkim sterować światem i uczenia się jednych z najważniejszych idei całej nauki. Ale zanim to

nastąpi, możemy być optymistami. Wiedza teraz jest dużo bardziej dostępna niż kiedykolwiek wcześniej, tak więc bystrzy i zmotywowani ludzie mogą odstąpić od tradycyjnej ścieżki zdobywania wiedzy oraz mogą ją szerzyć. Dziecko może wiedzieć więcej na temat badań naukowych niż jego rówieśnicy, więcej niż dorośli, nawet więcej niż jego nauczyciele; może ono [powiedzieć światu](#) (<http://wordpress.com/>) co wie i może mieć wpływ. Tak więc przyszłość jest świetlana. A jeśli jesteś jednym z nauczycieli, którzy powstrzymali artykuł dziecka przed publikacją, ponieważ sprzeciwiało się by twoi znajomi szerzyli niedorzeczność Brain Gym: wstydz się.

[Tekst oryginału](http://www.badsience.net/2011/06/kids-who-spot-bulls-hit-and-the-adults-who-get-upse-t-about-it/) (<http://www.badsience.net/2011/06/kids-who-spot-bulls-hit-and-the-adults-who-get-upse-t-about-it/>).

The Guardian, 28 maja 2011

Ben Goldacre

Ur. 1974. Brytyjski lekarz i dziennikarz, autor kolumny "Bad Science" w "The Guardian" (jest również autorem [bloga](#) o takiej samej nazwie). W publicznej służbie zdrowia pracuje jako junior doctor, jest także zarejestrowany jako psychiatra. Autor książki "Bad Science" (2008). Laureat wielu nagród za dziennikarstwo naukowe.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 09-08-2011 Ostatnia zmiana: 15-08-2011)

[Oryginał.](#) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2110>)

Contents Copyright © 2000-2011 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2011 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych

niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl